

Apunts d'història del Centre Democràtic i Progressista

Abans de desenvolupar aquests apunts d'història del Centre Democràtic i Progressista, cal fer esmentar que la recerca de la mateixa és altament complicada. El buit documental es deu en gran part a la incautació del mateix ateneu per part del govern franquista. Malgrat la pèrdua d'aquest fil documental i històric, els esforços que en els últims temps s'han esmerçat per complimentar una de les històries més dignes dels ateneus d'aquest poble, van donant el seus fruits.

Sens dubte, resumir 140 d'història del Centre en poques pàgines és complicat. Alguns dels moments més destacats d'aquests anys es concentren a continuació...

L'ateneu Centre Democràtic i Progressista, neix a Caldes de Montbui en una data que fixem a partir del primer text escrit on hi surt esmentat:, el 1870. En aquells anys convulsos a nivell polític i social, l'esdevenir de la societat civil és l'organització de col·lectius inspirats en les doctrines més afrancesades del liberalisme, on els valors humanístics són l'eix principal. En aquest sentit el Centre Democràtic i Progressista, és hereu d'aquell Club Democràtic Republicà i Federal que consta en els arxius¹, amb el motiu de "Els girondins". Així, doncs, neix el Centre Democràtic i Progressista en un primer local de lloguer del carrer Major, al que després va ser la manyeria Torrents.

Anys més tard, cap al 1880, comença la construcció del local que tothom té associat al Centre, als Corredossos de baix, 1. En el pla administratiu, la emissió d'obligacions comporta poder reunir la quantitat d'efectiu que feia falta per executar les obres de l'ateneu. Molts dels socis varen cobrir les seves "obligacions" dedicant-hi hores de treball, tan de peó com d'altres tasques

Als inicis de l'entitat és ben visible un fort contingut polític ja que com hem dit beu dels valors i de les inèrcies de l'època. En aquest sentit, el Centre durant la seva història no perdrà mai la voluntat d'incidir socialment i culturalment.

El Centre s'inscriu, a primera instància, a les tesis republicanes i federals de Manuel Ruiz Zorrilla i, posteriorment aquesta adscripció evoluciona a les d'en Pi i Margall, netament confederals.²

Tot seguint la voluntat d'incidir socialment, el Centre assumeix activitat d'ensenyament durant els anys de la Primera Guerra Mundial. Ho fa seguint la tesi pedagògica de l'Escola Moderna i de Ferrer i Guàrdia. Set anys d'escola guiada pels professors Serrat i Gorrea.

¹ Arxiu històric de Caldes de Montbui

² Cal fer esment que en les dècades dels 1860, 1870 el sistema electoral i de partits era substancialment diferent de l'actual.

Els valors de l'escola moderna influiran també en la programació d'actes populars com les festes de l'Atac³, on es recordava l'assalt frustrat de les tropes carlistes a Caldes de l'any 1873, on fins i tot s'organitzava un ofici commemoratiu. És en aquest tipus d'actes on la sala del Centre esdevé important. Cant coral, sarsueles, òperes. Hi participaven personatges de l'alçada del tenor Sampere, el baix Griff i la tiple Callao. En tot cas, era molt concorregut, l'ateneu que *"Tiene el local muy bonito y sobretodo, muy capaz y esbelto"*⁴

Ball, espectacle, escola i també serveis sòcio-sanitaris. El Montepio del Centre Democràtic i Progressista⁵, entitat mutualista al servei del soci del Centre, que entre altres conceptes, assegurava una assistència mèdica i familiar en cas de malaltia. Aquest Montepio va ser actiu, entenem que conjuntament amb la fundació del Centre (segons llibre d'actes de Junta) fins deu dies abans de l'entrada de les tropes nacionals a Caldes. En tot cas demostra altra cop la sensibilitat social de la gent del Centre.

Durant la dècada dels anys trenta i observant el tancament de l'ateneu durant els temps difícils de la dictadura d'en Primo de Rivera, s'emprèn una activitat cultural molt important que no s'entendria sense la participació de la Coral del Centre Democràtic i Progressista, de la qual se'n conserva l'estendard⁶.

Tot i que la cultura era el tret definitori del Centre Democràtic i Progressista durant els anys trenta, no es pot oblidar el paper polític del mateix. Durant els anys de la República, el Centre, amb un esperit ecumènic de les esquerres molt important, promou llistes unitàries⁷ a Caldes de Montbui, obtenint molts bons resultats en les diferents eleccions. És doncs evident la participació del Centre en el Front d'Esquerres.

A l'esclat de la Guerra Civil, el Centre segueix la seva activitat cultural. És partícip actiu de la programació de Teatre pel Front, activitat organitzada per la Generalitat de Catalunya conjuntament amb l'Associació de teatre amateur de Catalunya, per recollir fons pel front de guerra.⁸

El resultat de la Guerra Civil resulta nefast per al Centre. És incautat per l'Ajuntament provisional franquista en el dos de febrer de 1939⁹. Després és "cedit" a Auxilio Social i més tard a l'Església.

En ocasions s'ha tractat com a anècdota una qüestió molt important, i és el fet que el patrimoni del Centre surt a subhasta per part de l'estat a l'any 1948, degut a la falta de pagament de les contribucions pertinents. Un grup reduït de socis rescata els rebuts pendents, de manera que es continua pagant la contribució fins a la recuperació del patrimoni per part de l'entitat. Cal dir que aquest impost sempre es va pagar com a Centre Democràtic i Progressista! Segurament sense aquesta acció el Centre no hauria recuperat mai el patrimoni.

En aquest punt és de lògica historiogràfica que s'obviï de parlar de les entitats que ocuparen l'equipament durant quaranta anys. No és la història del Centre, n'és una altra.

³ La Veu de Caldes, mensual, Núm 16, agost 1921

⁴ Guia-cicerone del viajero o bañista en Caldes de Montbui. Climent Cuspinera, 1899

⁵ Arxiu del Centre Democràtic i Progressista

⁶ Arxiu del Centre Democràtic i Progressista

⁷ Tesi doctoral, Josep Antoni Pozo i Gonzalez

⁸ Arxiu del Centre Democràtic i Progressista

⁹ Arxiu Històric Municipal, Actes de Plens

A començament de l'any 1977, tot coincidint amb la instauració d'un sistema democràtic, els antics socis, conjuntament amb altres de nous, promouen la recuperació del seu patrimoni. Aquest fet es porta a bon terme no pas per la col·laboració de l'església, "inquill" de la finca. Aquell mateix any l'entitat torna a funcionar amb nova empena dins del seu patrimoni. A partir d'aquell 1977 l'activitat cultural i associativa es reprèn amb nous aires tot seguint els nous temps. Es genera i recupera moviments i entitats com el Cor del Centre, el Club Jove, el Club Ciclista Calderí, Club d'Escacs...

Dins d'aquesta recuperació i sense menystenir altres activitats puntuals com pot ser la Universitat Verda del Vallès¹⁰, a la dècada dels 80, es promou el Concurs de Teatre Amateur Vila de Caldes de Montbui, que s'ha convertit en punt de referència del moviment de teatre amateur del país. Amb la intenció de millorar el concurs aquestes últimes edicions s'ha fet un esforç per millorar, tan a nivell organitzatiu com d'imatge. En referència a l'entitat ens queda per dir que aquests últims anys han estat de grans canvis bons i dolents, encara que amb tot, el Centre, té molt a dir i molt a transmetre. La perspectiva que ens dóna 140 anys d'història ens ha de servir per projectar-nos al futur amb la voluntat de ser un refugi per a les persones lliurepensadores que amb la cultura com a eina vulguin transformar la societat.

Centre Democràtic i Progressista
Jaume J. Pieres i Garcés
jaumepieres@ateneuslaics.cat

¹⁰ Arxiu del Centre Democràtic i Progressista